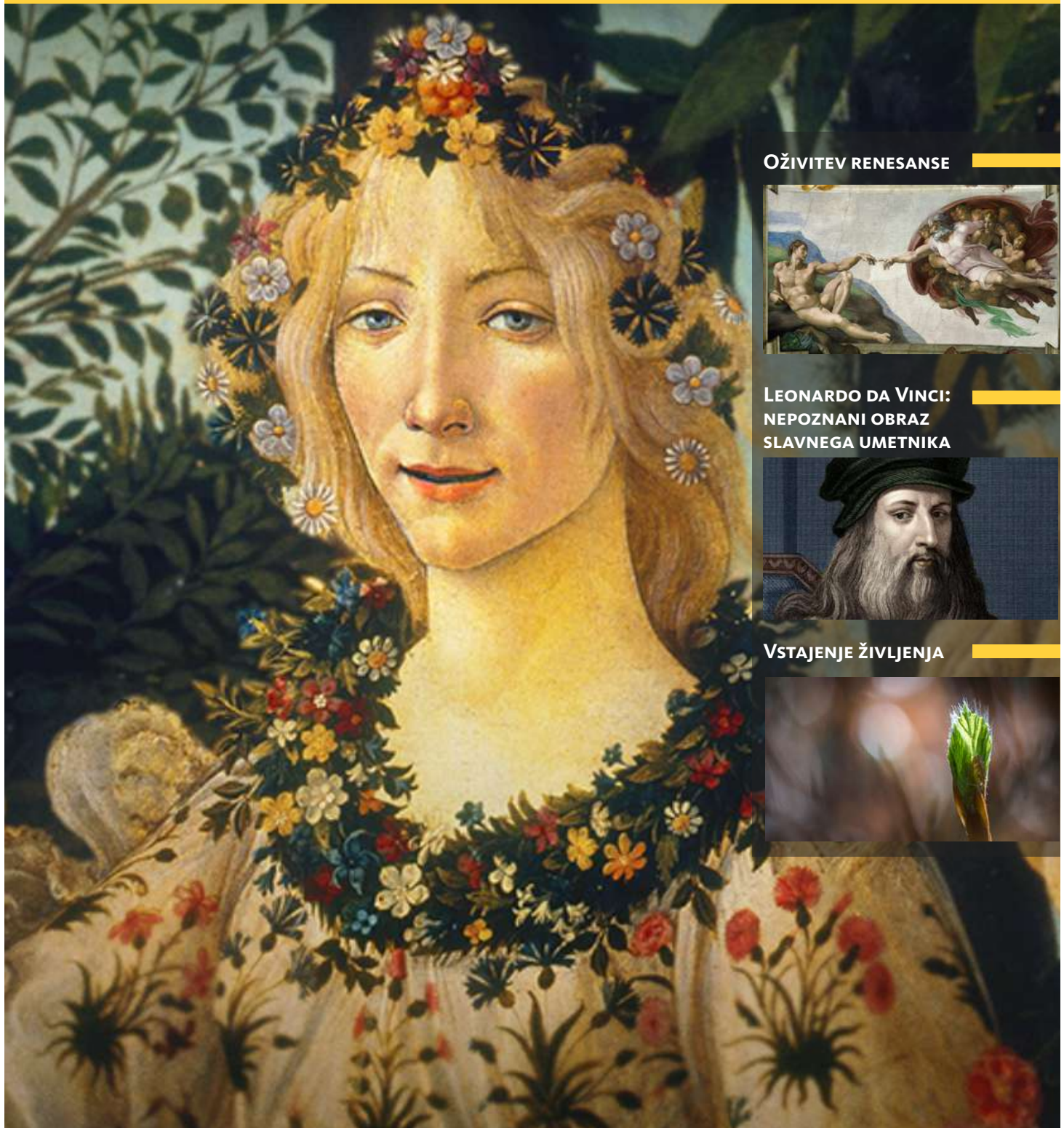

AKROPOLITANEC

— ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET —

OŽIVITEV RENESANSE

LEONARDO DA VINCI:
NEPOZNANI OBRAZ
SLAVNEGA UMETNIKA

VSTAJENJE ŽIVLJENJA

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

AKROPOLITANEC

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

[www.akropola.org](#)

MAREC 2024 | ŠT. 99

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

070 601 651, 059 78 02 11

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON–ČET 18h–22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevod: Maja Mlakar, Barbara Krasnik

Lektura: Manja Pražnikar

Grafično oblikovanje: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- FILOZOFIJA:
OŽIVITEV RENESANSE 4
- BIOGRAFIJA:
LEONARDO DA VINCI:
NEPOZNANI OBRAZ SLAVNEGA
UMETNIKA 8
- IZROČILO:
VSTAJENJE ŽIVLJENJA 12
- SIMBOLIZEM:
FILOZOFOV VRT 13
- ZGODBA:
ZGODBA O POLŽU 14

Na naslovnici:

Flora iz Botticellijeve Pomladi

BESEDA UREDNIKA

Le še nekaj dni nas loči od prihoda pomladi. Ob tem se zdi, da ta v naše duše počasi že pronica. Ob prvih toplejših dnevih se veselimo skorajšnjega razbohotenja življenja, ga nestrpno pričakujemo, saj vemo, da se vsa pisanost in živahnost, ki vsako leto zaživita v naši okolici, na svoj način pojavljata tudi znotraj nas.

Narava se prebuja. In mi z njo. Pričakujemo nov preporod. A naj tisto, kar bo zraslo, ne bo le novo, temveč tudi boljše.

To lahko dosežemo tako, da se toku življenja ne prepuščamo, temveč mu budno sledimo, pri čemer ozavestimo vzroke vseh dobrih in vseh težkih trenutkov ter nato pravilno izbiramo semena bilk naše prihodnosti. Naš spomin je torej tisti, ki omogoča povezavo izkušenj preteklosti z izbirami sedanjosti in tako daje možnost za boljšo prihodnost. Preudarno bi torej bilo, da vse naučeno še uporabimo.

"Kar koli človek seje, bo tudi žl," je zapisal Pavel v svojem pismu Galačanom. Jasno je, da je ta zapis treba brati s psihološkim ključem. In če se je različica tega stavka v obliki reka dolga leta ohranila v našem izročilu, je to zato, ker v sebi nosi močno preverjene resnice.

Ker smo o pridobljenih izkušnjah že razmišljali, verjamem, da smo svoja semena že skrbno izbrali. Kar nismo, bomo v kratkem še posejali, nato pa je pred nami nova pomembna naloga – kultivacija. Okopavanje, zalivanje, opiranje, ... predvsem pa odstranjevanje plevela, ki se prav tako "sam" zaseje na naše gredice, ali je tam ostal, ker lani nismo uspeli vsega odstraniti, saj je nadvse trdovraten ...

Gredice predstavljajo matrico naše psihe, tamkajšnje rastline pa so občutki in stanja, ki jih ta rodi. Plevel predstavlja naše razvade in druge psihološke dejavnike, ki ne prinašajo konstruktivnih koristi, vendar pošteno črpajo našo vitalnost in onemogočajo razvoj subtilnejših stanj. Ker se tega zavedamo, bomo uporabili spomin in določen plevel prepoznali, ko bo droben in nedolžen šele pokukal iz prsti. Z njim bomo tokrat znali primerno ravnati ...

Skrb za filozofski vrtniček je obenem tudi lepa alkimistična prisposodba. Prav tako se je dobro zavedati, da tudi Misteriji in iz njih nastale mitologije niso brez razlogov dajale močnih poudarkov tako imenovanim "agrarnim" božanstvom: samo spomnimo se vloge grške Demetre pri elevzinskih misterijih in Ozirisa v egipčanskih.

Ne, teh zgodb niso ustvarjali nevedni poljedelci, temveč posvečeni modreci. Uporabili so slike iz oprijemljivih agrarnih primerov, da bi spomnili na principe, ki delujejo tudi v nas. Ne pozabimo, da so filozofsko močne tradicije skušale nagovarjati ljudi svojega časa v jeziku, ki ga ti lahko razumejo, s čimer so spodbujali razvoj individualne ter družbene kulture.

Zanimivo. Ste kdaj razmišljali o pomenu besede Kultura?

Izvira iz latinske besede cultura, izpeljane iz colere, kar pomeni "gojiti". V širšem pomenu se nanaša na to, kar človek v svoji ustvarjalnosti zgradi, ali, bolje rečeno, vzgoji, saj dejansko le upravljamo z obstoječimi mehanizmi narave

... Obenem pa človeku, ki stopi v stik z resnično kulturo, ta pomaga, da nadalje goji, kultivira sebe.

V vsakem primeru, narava nam tudi letos sporoča, da je pred nami nov preporod. To v nas budi upanje na boljše čase in boljše prihodnost. Ponovno so nam ponujene možnosti in priložnosti zanje. Izkoristimo jih, saj napredka ne bomo dosegli brez naše angažiranosti in naše ustvarjalnosti.

Vzgojimo vsak pri sebi svojo lastno in vsi skupaj, z medsebojno pomočjo tudi skupno boljše prihodnost.

Andrej Praček, *urednik*

SIMBOLIZEM RENESANČNEGA SLIKARSTVA

PREDAVANJE

TOREK, 19. 3., OB 19.30, TYRŠEVA 7, MARIBOR

O ŽIVITEV RENEŠANSE

YARON BARZILAY

Filozofija je pristop k življenju, iskanje načina, kako vsak dan poskušati živeti malo bolje, malo bolj resnično. Toda po kakšnih moralnih standardih naj presojava svoja dejanja?

Obstaja razlika med biti nemoralen in biti amoralen. Amoralno pomeni, da ne prepoznamo, kaj je prav in kaj narobe, zato ne moremo ravnati v skladu s tem, kar je prav. Nemoralno predpostavlja, da ločimo med dobrim in zlim, vendar se odločimo, da ne bomo živeli v skladu s tem.

Po mojem mnenju danes živimo v nemoralnem svetu, saj imamo veliko informacij, po katerih pa se nočemo ravnati. Vemo, kako vplivamo na naravo, poznamo uničenje, ki ga lahko povzroči orožje in vemo, da bo to, kar počnemo danes, vplivalo na življenja naših otrok jutri – vendar obstaja velika vrzel med tem, kar vemo in tem, kako delujemo.

Kaj je potrebno za zapolnitev te vrzeli?

Potrebna je sprememba. Ta sprememba je bila stoletja materialna in tehnološka. Kar pa je potrebno, je veliko bolj temeljna sprememba, preobrazba od znotraj. Če moramo "biti sprememba, ki jo želimo videti v svetu," potem se moramo notranje preobraziti, notranje oživiti.

Po Aristotelu je cilj vseh človeških dejavnosti sreča. Buda je trdil skoraj isto stvar z druge perspektive, ko je rekel, da nas trpljenje potiska naprej v našem iskanju sreče. Oba sta zatrdila, da se je temu ključnemu cilju mogoče

posvetiti le z notranjim raziskovanjem in da bi bilo zanemarjanje notranjega razvoja enakovredno zanemarjanju vsega bistvenega.

Vendar nas življenje ves čas vleče navzven in hkrati v več smeri. Pehanje za materialnim je tako zakoreninjeno, da se dogaja podzavestno, skoraj brez naše udeležbe, tako da, tudi če se resnično želimo spremeniti, si moramo to želeti dovolj močno, da zatremo vse sile, ki obstajajo v našem zunanjem življenju.

Ali lahko filozofija prinese takšno spremembo? Najboljši primer, ki vam ga lahko dam, je renesansa.

David, Michelangelo

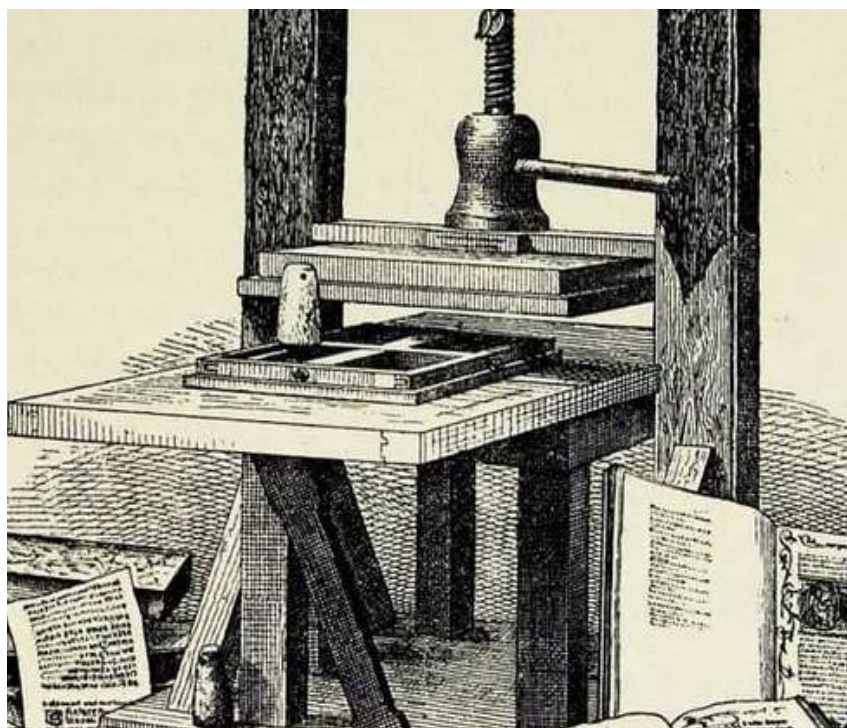
Renesansa je bila filozofsko gibanje, ki je v Evropi cvetelo od 14. do 16. stoletja in je neizpodbitno spremenilo svet. V razmeroma kratkem obdobju, približno 200 let, je Evropa skočila iz temnega srednjega veka, časa dogme, zatiranja in strahu, v svetlobo. Bilo je, kot da bi čarobna paličica prebudila svet. Znanost, umetnost, glasba, politika, astronomija in filozofija so doživele izjemen razcvet. Najpomembnejše je, da je bila osvobodjena sila domišljije in človeku so se odprle neskončne možnosti, ko je prepoznal svoj neomejeni potencial.

Zgodovina pripisuje temu veličastnemu oživetju veliko zunanjih dejavnikov, ki vključujejo politično in finančno mecenstvo umetnosti, padec Konstantinopla, križarske vojne, odkritje Novega sveta itd. Vendar bi po mojem mnenju to razvrednotilo sposobnost vizionarjev, ki so vodili to revolucijo. Predvidevam, da so to storili s kopanjem v notranji vodnjak zavesti, globoko vase. Njihov zagon je prišel iz zavesti, ne iz zunanjih dejavnikov in vedeli so, da pišejo zgodovino.

Italijanski renesančni pesnik Petrarca je zapisal:

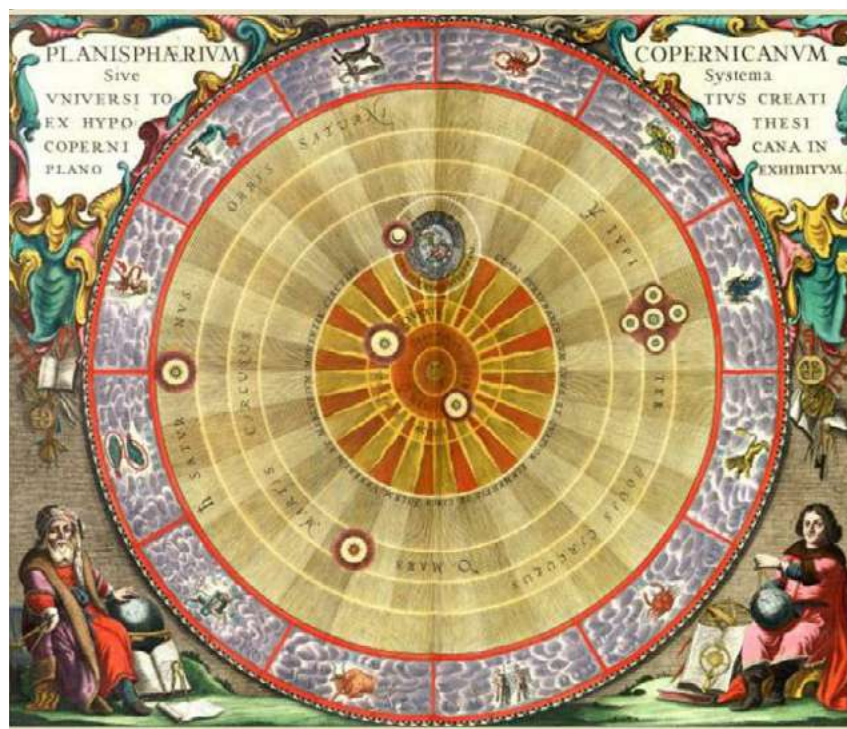
"Pred tabo pa, če me boš preživel, kar iskreno upam in si iz vse duše želim, so morda boljši časi. Naša sedanja pozabljenost in ta dremez ne bosta trajala večno. Oblaki se bodo razblinili in naši nasledniki se bodo lahko vrnili v razcvet čiste svetlobe starih časov."

To je bila osrednja ideja renesanse. Bistveno je bilo prebuditi tisto, kar je bilo pozabljeno, kar je spominjalo na starogrško tradicijo, ki je govorila o potrebi po prebujanju tega, kar v resnici smo. Ideja ni bila nova, šlo je za oživetev ideje, ki je obstajala v antiki, vendar je dobila novo obliko. Podobno kot ideja o reinkarnaciji, ki predpostavlja, da duša, ko se reinkarnira, dobi novo obliko, vendar njeno bistvo ostane isto.

Morda se moramo danes tudi mi prebuditi iz spanja, da ponovno odkrijemo tisto bistveno, pri čemer ne iščimo zunaj, temveč znotraj sebe, v svoji preteklosti in v svojih koreninah. Morda je oživetev neke mere renesančne filozofije ključ do ponovnega odkritja samega sebe.

Duh renesanse je bil kompleksna medsebojno povezana kombinacija številnih brezčasnih idej:

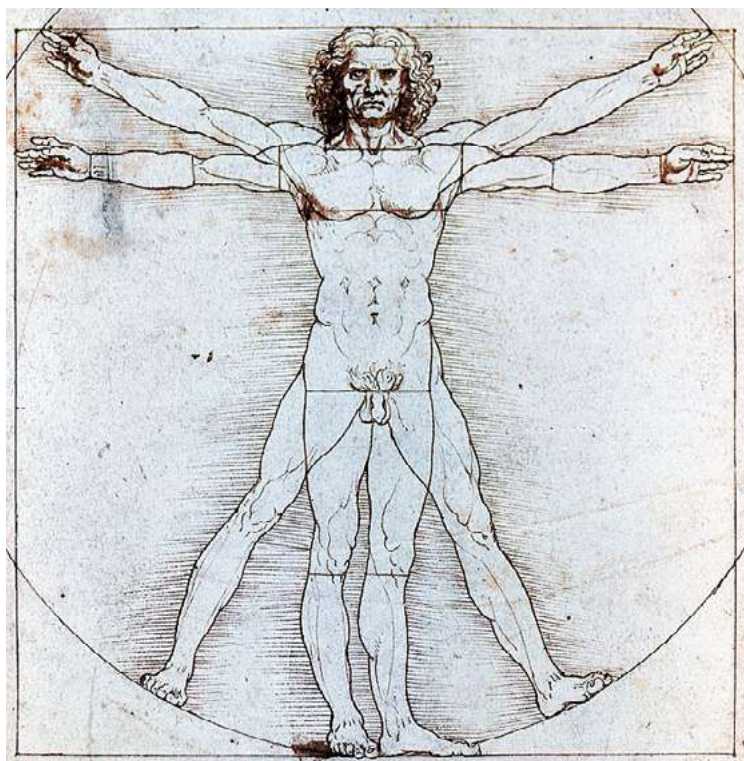

UNIVERZALNA MODROST

Renesančni ljudje so sprejeli zamisel o primerjalni metodi študija. Niso se omejili zgolj na eno samo tradicijo ali spretnost, da bi lahko raziskali in razlikovali med bistvenim in nebistvenim. Primer Leonarda Da Vincija dokazuje ta postopek. Kot slikar, kipar, znanstvenik, izumitelj in filozof je bil najodličnejši renesančni človek, čigar številnih briljantnih talentov ni bilo mogoče opredeliti samo z eno samo sposobnostjo, temveč s filozofskim pristopom do življenja: prizadevanjem za ukvarjanje z razcvetom človeškega duha.

Poleg tega so renesančni ljudje verjeli, da, če vidite svojo tradicijo kot edino resnico, ne boste nikoli odprti za kaj drugega. Zato so spodbujali k ukvarjanju s filozofijo, umetnostjo, kulturo, znanostjo in religijo. Častili so Hermesa Trismegista iz Egipta, Zoroastra iz Perzije, Platona iz Grčije, judovske kabaliste in mnoge druge; modrost ni bila omejena s časom in krajem, zato so sprejeli sposobnost učenja od vseh. To je povzročilo oživitev pojma univerzalnega človeka (duhovno nesmrtnega), ki živi v skladu z načeli univerzalne modrosti. To je bilo v popolnem nasprotju s sistemom mišljenja srednjega veka, za katerega so bili značilni materializem, ločevanje in pluralnost.

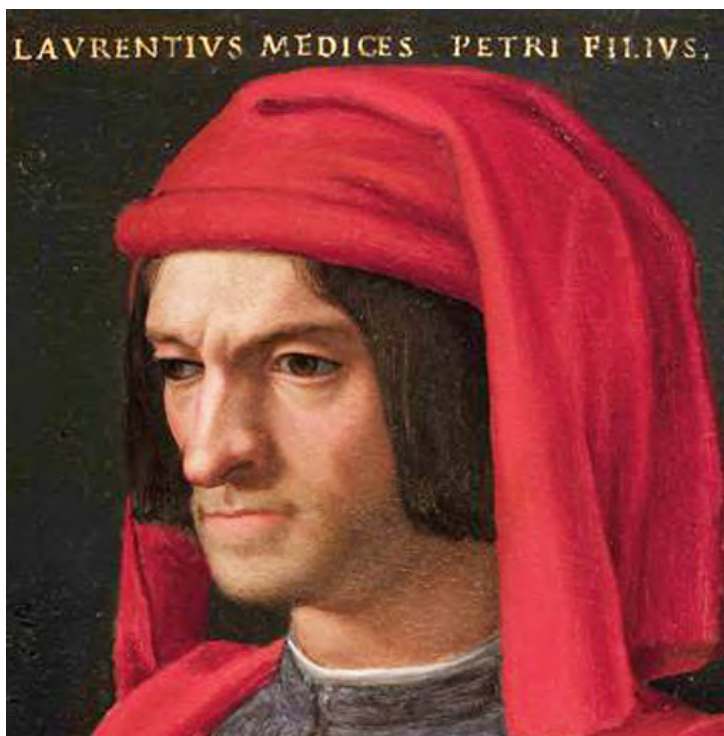
Vitruvijevega človeka

FILOZOFIJA V DELOVANJU

V srednjem veku je človekova vloga veljala za vlogo pasivnega opazovalca, poslušnega in slepega, v določenem in nespremenljivem svetu. S prihodom renesanse so človeka obravnavali kot tistega, ki dolžan izvajati spremembe, kot partnerja pri stvarjenju, ambasadorja bogov. Človekov primarni cilj je bil prevzeti odgovornost za svojo vlogo v naravi in vse študije in raziskave so bile namenjene temu cilju – ne kopičenju znanja, ampak njegovi uporabi. Modrost moramo spoštovati s prakso, ne samo z besedami.

NOTRANJI ČLOVEK

Renesančni ljudje so se borili proti iluziji, da "sem to, kar vidim v ogledalu." Marsilio Ficino, ki je bil vodja ponovno vzpostavljene Platonske akademije pod pokroviteljstvom družine Medici, je govoril, da ima človeška duša dve volji: voljo, da se spusti navzdol kot kamen, in voljo, da se kot ogenj, ki daje svetlobo, dviguje navzgor proti božanskemu. To nasprotje usmeritev, od katerih nas ena vleče navzdol in druga navzgor, ima za posledico nenehno notranjo bitko, bitko, v kateri lahko svobodno izbiramo. Pico della

Lorenzo de Medici

Mirandola je v svojem mojstrskem delu O človekovem dostojanstvu zapisal, da je bog rekel človeku:

"Postavil sem te na sredino tega sveta, da bi bolje razumel vse, kar je v njem. Naredili smo te ne nebeškega ne zemeljskega, ne smrtnega ne nesmrtnega, tako da se lahko kot svobodni model in kipar samega sebe izklešeš v obliko, ki si jo izbral."

ČLOVEK KOT OGLEDALO SVETA

Apolonov tempelj v Delfih naj bi imel danes pogosto citiran napis: *"Spoznaj samega sebe in spoznal boš svet in bogove."* V renesansi je človek spet veljal za mikrokozmos veselja, makrokozmosa. To je dalo človeku dostojanstvo, pomembnost in vrednost v njegovi zmožnosti, da se vključi v življenje. Renesanci filozofi so verjeli, da ima vse v naravi dragoceno vlogo. Človeku kot najbolj razvitemu delu narave so pripisali edinstvene sposobnosti in odgovornost za najvišjo vlogo, ohranjanje harmonije na zemlji. Človek je bil močan in ustvarjalen partner v veselju in zanemarjanje te odgovornosti bi lahko vodilo v uničenje našega sveta.

PONOVO ROJSTVO

Renesansa ni nastala po naključju. Prav tako se ni začela s čistim stanjem, tabulo raso. Renesansa pomeni oživitev; potapljanje globoko v preteklost, obujanje starodavnih tradicij in arhetipov ali bistvenih življenjskih principov. Z vdihovanjem življenja v te starodavne tradicije so vedeli, da ustvarjajo nekaj novega, kar bo zacvetelo in uspevalo. Bilo je podobno, kot da bi iz preteklosti izluščili nekaj semen, jih zasadili v sedanost in jim omogočili ustvarjanje prihodnosti.

Če naj človek poustvarja, potem je morda njegova najpomembnejša stvaritev poustvarjanje samega sebe. Medtem ko je smrt naravni proces, ki se pojavi pred ponovnim rojstvom, morda obstajajo drugi načini, da se obnovimo, da obnovimo sile v sebi. A da bi to lahko storili, moramo zavladati nad sabo. To je zopet znana ideja iz mnogih starodavnih kultur – notranje potovanje, ki nas spodbudi k srečanju s samim seboj, kar vodi do globlje izkušnje skrivnostnega.

Pico della Mirandola

"Človek je čudežno bitje, vredno spoštovanja in cenjenja, ki prevzame naravo Boga, kot da bi bil on sam Bog."

To je bilo stremenje renesanse; približati se središču, doseči spremembe, osvojiti resničnega sebe, da bi se ponovno rodili in postali boljši človek.

Morda lahko tudi danes sledimo temu zgledu. Morda je pravi cilj filozofije dotakniti se te notranje brezčasne modrosti; zgraditi notranjo akropolo, notranjo Hastinapuro ali Jeruzalem – zamisel o božanskem mestu zgoraj ali mestu znotraj, ki usmerja k izgradnji etičnega in filozofskega življenja, ki nas navdihuje, da vsak dan živimo s težnjo po spremembi in rasti.

Ne bodimo del črede. Drznimo si živeti pustolovščino življenja; šele takrat zares živimo, ne pa zgolj preživljamo naša življenja. Resnična skrivnost življenja je skrivnost v nas, filozofija pa je način, da ponovno odkrijemo in oživimo to skrivnost v sebi.

LEONARDO DA VINCI: NEPOZNANI OBRAZ SLAVNEGA UMETNIKA

DAMIR KRIVDIĆ

Renesansa, doba preporoda vseh človeka vrednih vrednot, obujanje spečih predstav o kozmosu in človeku, o lepoti in pomenu znanosti, umetnosti, politike in vere.

Je zemlja okrogla? Kako se premikajo planeti? Kako doseči globino na slikarskem platnu? Kako narediti idealno mesto? Kaj je človek? Kaj je Bog? To je nekaj vprašanj, s katerimi so se spopadali velikani renesanse. Tudi Leonardo da Vinci.

Poiščimo odgovor v Pitagorovi razlagi filozofa kot tistega, ki ljubi modrost. Kako potem Leonarda – ki je vse življenje raziskoval umetnost, znanost, etiko in moralo – ne bi imenovali ljubitelj modrosti, o kateri pogosto govori v svojih pisnih delih: *"Stvari, ki so dosežene v mladosti, ustavijo propadanje v starosti, in če si razumel, da se starost pravzaprav hrani z modrostjo, se obnašaj tako, da ti na stara leta ne zmanjka hrane."*

FILOZOF?

O Leonardu so pisali mnogi, ga opazovali kot slikarja, umetnika, inženirja, arhitekta, matematika ... Manj znano je, da se je ukvarjal tudi z botaniko, anatomijo, optiko, geologijo, astronomijo ... Ja, vse to je bilo Leonardov zunanji obraz, vendar pa je zelo malo napisanega o njegovi notranjosti. Eden od Leonardovih sodobnikov je pet let po njegovi smrti zapisal: *"Leonardo da Vinci ni le izreden slikar, ampak tudi pravi Arhimed; prav tako pa velik filozof."* Tudi veliki umetnik in biograf Giorgio Vasari ga je imel za filozofa. Sam francoski kralj Franc I., za katerega je Leonardo delal v zadnjih letih svojega življenja, je dejal, da je bil veliko več kot kipar, slikar in arhitekt – bil je tudi filozof. Mnenja novejših piscev so deljena, kot kaže, predvsem zaradi nepopolnega poznavanja njegovega življenja in dela.

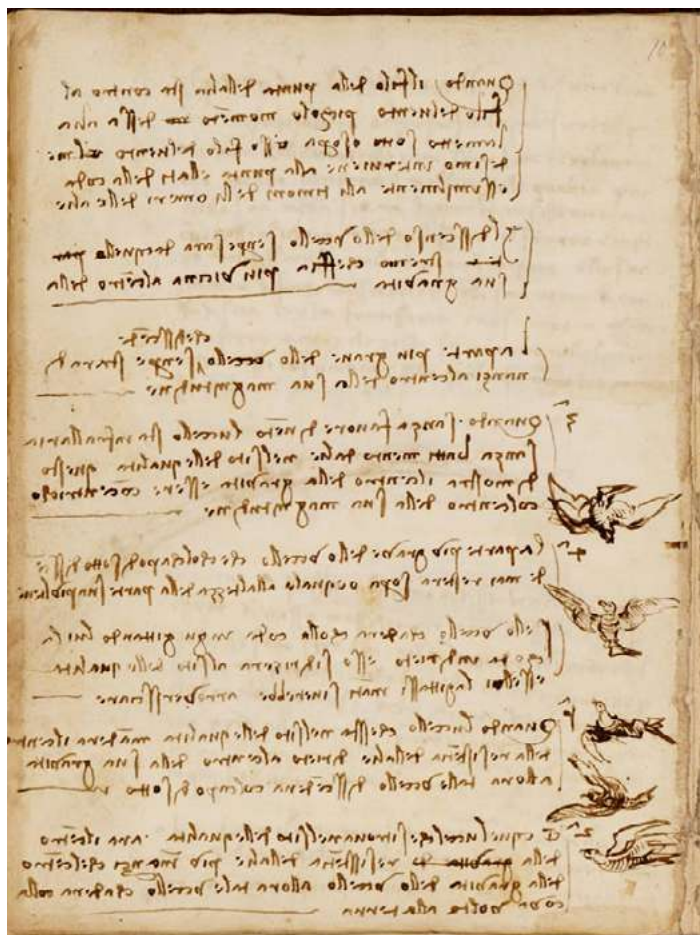
Tako kot Paul Valery se lahko vprašamo: *"Torej, ali je filozof ali ni?"*

Navsezadnje filozofa ne naredijo mnenja drugih, temveč njegove misli, besede in dejanja. Umetnostni zgodovinar Corrado Ricci pravi: *"Leonarda so privlačile vse skrivnosti narave in vsa dela eminentnega človeškega duha; v vse je želel prodreti, vse preučiti, vse izvedeti,"* in vse, česar se je naučil, je uporabil tudi v vsakdanjem življenju.

Njegovo poznavanje klasične filozofije je razvidno iz njegovih rokopisov, kjer omenja Sokrata, Aristotela, Epikurja, Ksenofonta, Anaksagoro ... Leonardo je preučeval anatomijo človeškega telesa, pri čemer je sodeloval z anatomom Marcantoniem della Torre, ki je takrat poučeval v Paviji. Svojemu velikemu prijatelju, matematiku Lucu Pacioliu je pomagal pri pisanju dela *De divina proportione*. Prijateljeval je tudi z Niccolom Machiavellijem, Amerigom Vespuccijem pa tudi s Paolom dal Pozzom Toscanellijem, astronomom in geografom, po čigar izračunih je Kolumb našel Ameriko.

Stran iz "Knjige o letu ptic"

O Leonardu lahko največ izvemo iz njegovih pisnih del in del njegovih sodobnikov. Na žalost je del teh materialov izgubljenih. V svojih skicah Leonardo omenja *Knjigo o uporu, Knjigo o mehanskih elementih, Knjigo o sunkih, Knjigo o teži in Knjigo o gibanju*. Te so verjetno za nas izgubljene. Ostalo pa je okrog 5.000 zapiskov s skicami (rokopisi B; E; F; H itd.) ter "kodeksi" med katerimi so *Atlantski kodeks, Knjiga o letu ptic* in *Traktat o slikarstvu*, ki se nahajajo v Vatikanski knjižnici, znani kot Codice Urbino 1270. Dve deli Leonardovih kodeksov so odkrili šele leta 1965 v španski narodni knjižnici. Danes sta znana pod imenom *Madridska kodeksa*, v njiju pa Leonardo piše o mehaniki, statiki, geometriji in gradnji utrd. Zanimivo je, da je velik del zapiskov napisan od desne proti levi, z obrnjenimi črkami, tako da se lahko bere le z ogledalom ...

IZKUŠNJA KOT UČITELJ

Leonardo se je učil predvsem iz narave, saj je bil človek zanj bitje, ki se razvija, in katerega napredek je odvisen od neposrednega učenja iz narave in nadaljnjega raziskovanja, dekadencia pa je po njegovem mnenju nastopila, ko je človek začel samo posnemati določene pisce in naravi obrnil hrbet. V Atlantskem kodeksu pravi: *"... tisti, ki se učijo le po drugih piscih in ne iz del narave, so samo nečaki in ne sinovi same narave, učiteljice dobrih piscev."*

Neposredni učitelj – ta, ki človeku pojasnjuje naravo in njene zakonitosti, je izkušnja, o kateri piše: *"Izkušnja, tolmač med ustvarjalno naravo in človeškim rododom, nas uči, kaj ta narava zaradi nujnosti naredi iz smrtnikov. Ne more postopati drugače kot tako, kot ji veli njen vzrok – njen vodja."*

Pogosto so mu očitali, da se ne zna izražati v pisani besedi. *"Rekli bodo, da ker nisem postal 'literaren', da ne znam dobro ubesediti tega, kar želim izraziti. Ne vedo, da moja dela izvirajo iz izkušenj, ne pa iz besed drugih ljudi; izkušnje pa so bile učitelji tistim, ki so dobro pisali, zato tudi jaz jemljem izkušnje kot učitelja in se bom v vseh primerih zanašal nanje ... Če ne imenujem piscev, kot jih drugi, je to zato, ker je moje pričevanje mnogo višje in dostojanstvenejše: izkušnja – učiteljica njihovih učiteljev."*

O ČLOVEKU IN VRLINI

Leonardo, ki je poznal starodavno filozofijo, je zapisal:

"Starodavni so človeka imenovali mikrokozmos in ta beseda popolnoma ustreza, saj je človek sestavljen iz zemlje, zraka, vode in ognja."

Študij anatomije ga je pripeljal do zaključka, da je človeško telo le božanska arhitektura, duša, stanovalec te zgradbe, pa je tista, ki jo je treba spoštovati.

O vrlini pravi: *"Ne imenujete bogastvo tega, kar se lahko izgubi. Naše pravo bogastvo je vrlina, ki je hkrati pravo plačilo tistih, ki jo imajo. Ne more se izgubiti, zapusti pa nas šele, ko se poslovi tudi življenje samo. Premoženja in materialnih dobrin pa se je treba vedno bati, ker lastnika pogosto sramotijo, in če jih ta izgubi, se mu posmehujejo."*

Gojenje vrline je za Leonarda pot k resničnemu človeku, kar slikovito opisuje v svojih zgodbah, podobno kot Ezop.

Oglejmo si nekaj primerov, ki govorijo o Leonardovih filozofskih, moralnih in etičnih pogledih:

LJUBEZEN DO VRLINE

"Ljubezen do vrline nikoli ne gleda grdega in nizkotnega, ampak se vedno naveže na pošteno in plemenito. Prebiva v plemenitem srcu tako kot ptice na cvetočih vejah zelenih gora. Ta ljubezen je bolj vidna v stiski kot v blaginji, tako kot svetloba bolj sveti tam, kjer je temneje."

Leonardo v svojih razmišljanjih vedno opozarja tudi na nevarnosti poti vrline: *"Takoj ko se rodi vrlina, ta rojeva tudi zavist do nje. Prej bi našli telo brez sence kot vrlino brez zavisti."*

"Za nasvet prosite tistega, ki sam sebe dobro popravlja."

NEČIMRNOST

"Beremo, da je pav bolj kot katera koli druga žival nagnjen k tej razvadi, saj se nenehno ponaša s svojim repom, ga razprostira v pahljačo in s svojimi kriki nanj opozarja okoliške ptice. To razvado je najtežje premagati."

LAŽ

"Krt ima majhne oči in ves čas živi pod zemljo. Dokler je skrit – živi. Takoj, ko se pojavi na dnevni svetlobi – umre, ker je prepoznan. Enako se dogaja z lažmi."

Eden od študentov Leonardove akademije, kjer se zdi, da niso študirali samo slikarstva, je na zadnji strani ene izmed učiteljevih risb zapisal tole: *"Kar zadeva tistega, ki dopušča, da njegov čas mineva, ne da bi rasel v kreposti – bolj kot mislimo nanj, bolj se žalostimo. Noben človek, ki žrtvuje čast, ni sposoben za vrlino. Sreča ne more pomagati tistim, ki se sami ne trudijo dovolj. Brez velikega trpljenja ni popolnega darila. Naša zmagoslavja in naš pomp minevajo: pohlep, lenoba in noro razkošje so iz vsega izgnali vrlino – tako da se naša narava kvari in se uklanja navadi. Zdaj in v prihodnje se morate ozdraviti svoje lenobe."*

BOGASTVO

"Ljudje, ki si ne želijo ničesar drugega kot materialnega bogastva in užitkov, so popolnoma prikrajšani za bogastvo modrosti, te hrane in edine moči duha."

"Koliko filozofov, ki so se rodili bogati, je svoje bogastvo razdelilo, da jih ne bi pokvarilo ... Večje kot je premoženje nekoga, bolj se mora ta bati, da ga bo izgubil ..."

Na njegov optimizem in željo po nenehnem ustvarjanju namigujejo naslednji izreki:

- Ovire me ne morejo zlomiti.
- Pred naporom vsaka ovira popusti.
- Ne zapuščajte brazde.
- Prej smrt kot utrujenost.
- Vsa dela tega sveta me ne morejo utruditi.
- Raje bi se nehal premikati kot prenehal biti koristen.

**Leonardo da Vinci: Ginevra de' Benci
(detajl s portreta)**

VSTAJENJE ŽIVLJENJA

NATALYA PETLEVYCH

Bliža se spomladansko enakonočje, dnevi se postopoma daljšajo in kmalu bo prevladala svetloba. Uživali bomo v toplini sončnih žarkov in lepotah cvetoče narave. Ponovno imamo priložnost sodelovati pri oživitvi življenja.

Pomlajevalna moč pomladi zajame vse vidike življenja. Z njo so povezana številna praznovanja. Rada bi vas opozorila na eno – vstajenje. V krščanstvu se vstajenje Jezusa Kristusa praznuje na veliko noč (ki se praznuje na prvo nedeljo po prvi polni luni ob ali po pomladnem enakonočju). V starem Egiptu so verjeli, da je na spomladansko enakonočje boginja Izida vdihnila življenje v mrtvo telo nebeškega Ozirisa in rodila njunega sina Horusa (čeprav so najbolj znana Ozirisova praznovanja potekala jeseni). Spomladi je bil praznik ob vstajenju frigijskega boga Atisa. Seznam takih praznovanj je neskončen.

Obnova narave nas spominja na enost Življenja onkraj dvojnosti sprememb. Toda ta prenova ni le ciklično ponavljanje iste stvari, je še en obrat vijačnice evolucije. Ko bog vstane, ne ostane v istem svetu, povzpne se v višje kraljestvo in odpre pot v večnost za tiste, ki mu sledijo.

Ko je Ozirisa – prvega pravičnega in modrega mitskega vladarja Egipta in po legendi velikega civilizatorja vsega sveta – oživila magija njegove žene Izide, je postal vladar tistega, kar je onkraj sveta, Gospodar in Ustvarjalec večnosti. Od takrat naprej je bdel nad sodbami duš in sprejel v svoje kraljestvo vse, katerih srce je lahko kot pero boginje Maat, boginje pravičnosti.

Krščansko izročilo pripoveduje o vstajenju, s katerim je Jezus odkupil grehe celotnega človeštva in odprl možnost večnega življenja. Premagal je smrt in prinesel odrešitev.

Praznovanje vstajenja je posebno doživetje, s katerim človek v sebi ponovno odkrije tisto, kar je neminljivo, se na podlagi tega prenove in na novo (z)gradi svoje življenje. Stari red in vse, kar je z njim povezano, kot so navade in mehanične miselne naravnosti, niso več mogoči, saj se rojeva novi red. Je priložnost, da očistimo in preobrazimo bremena, preizkušnje in izzive preteklosti ter pustimo novemu, da zaživi. 🌱

OBJEMIMO POMLAD Z VSEMI NJENIMI SKRIVNOSTMI, SE OČISTIMO STAREGA POKVARLJIVEGA MATERIALA, KI GA NOSIMO, IN ODPRIMO SRCE TER UM MOČI PRENOVE.

FILOZOFOV VRT

STJEPAN PALAJSA

Rimski filozof Cicero je govoril, da mora človek stalno obdelovati in negovati svoj notranji vrt. Če zanj ne bomo skrbeli, v njem ne bo raslo nič koristnega in lepega. Iz njegove prispele o vrtu izhaja tudi beseda kultura oz. kultiviranje. Beseda "cultura" izhaja iz korena latinske besede "colere", kar pomeni obdelovati ali negovati. V filozofskem smislu se uporablja kot sinonim za izboljševanje, negovanje ali izpopolnjevanje človeka. Cicero je torej pojem kulture kot obdelovanja notranjega vrta prenesel na človeško dušo. Tako je opredelil tudi filozofijo kot kultiviranje duše.

Glavni produkt dela v filozofskem vrtu je vrlina. Za vsako pozitivno človeško lastnost je potrebno, podobno kot za rastlino, ogromno dela: kopanje, sajenje, gnojenje, vzdrževanje, obrezovanje, zaščita itn. Najbolj od vsega pa je pomembno dobro seme. Nobena stvar ne zraste sama po sebi. Zavedati se moramo, da je za vse, kar si želimo doseči, potrebno vložiti veliko energije in napora.

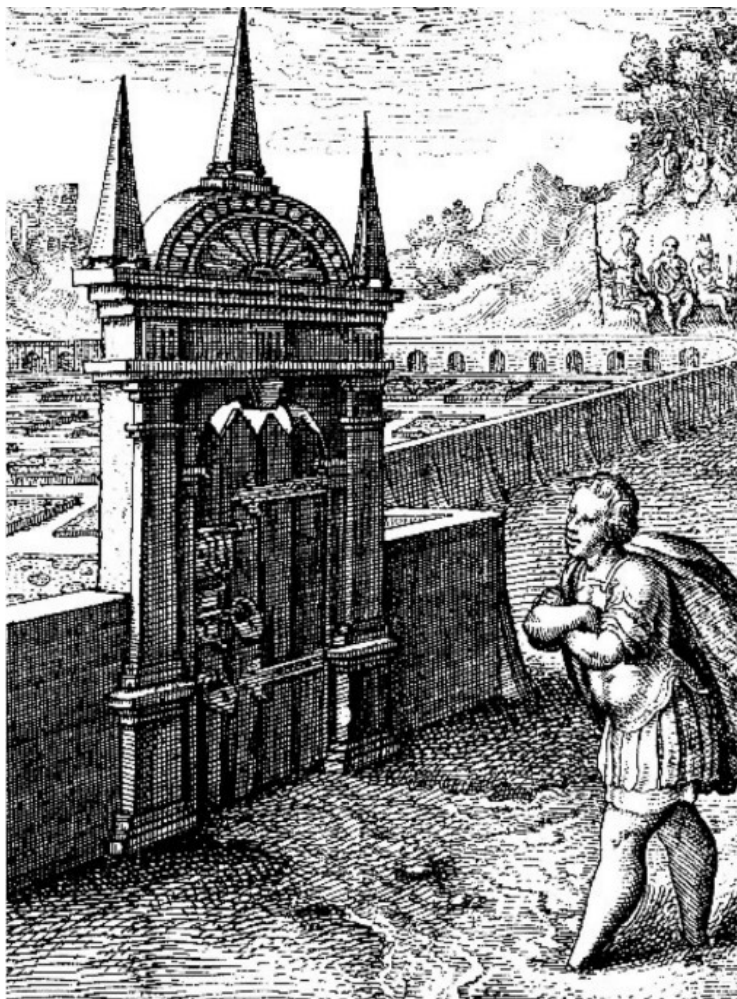
V srednjeveški in renesančni ikonografiji se filozofski vrt prikazuje kot rozarij ali rožni vrt. V njem se gojijo vrtnice kot simboli vrlin. Veliko različnih rož raste povsod okoli nas, toda v vrtu rastejo le tiste, katere smo sami vzgojili.

Vrt se prikazuje kot velika ograjena površina z le enim močno zaklenjenimi vrati. Nihče, ki nima ustreznih ključev, pa ne more vstopiti skozi ta vrata. To so ključi modrosti in spoznanja, ki jih je filozof potrdil z izkušnjami.

Alkimistični teksti govorijo o tem, da če bi nekdo brez pravega ključa želel vstopiti vanj, bi bilo to isto, kot če bi si človek brez nog prizadeval prehiteti zajca. Tak "filozof" je podoben tatu, ki prihaja v temni noči, vlomi v rozarij v katerem ne more razbrati ničesar, kar tam raste in kasneje ne more uživati v tem, kar tam ukrade. Ko zbeži iz rozarija celo življenje tava okoli brez možnosti dostopa do modrosti. Veliko govori o stvareh, ki jih je videl le v temi, jih

razvrednoti, uniči njihovo moč in lepoto ter popači njihov pomen. Da bi dal težo svojim besedam govori o stvareh, ki so zunaj rozarija in jih dviguje na raven filozofije.

Mnogi so na skrivaj kot tatovi vdrli v rozarij, toda tam niso poželi ničesar, le bolečino, razočaranje in izgubo življenjskega časa, ki jim je bil dan na razpolago. V rozariju raste malo različnih cvetlic oz. rastlin, le tiste, katere smo sami posejali in vzgojili. Zunaj njega pa jih raste veliko, predvsem samonikle. Veliko je še plevela ter nizko, divje rastlinje, ki raste brez reda in lepote, predvsem pa je brez vonja. Takšno rastlinje ne bi smelo biti predmet filozofije.

V filozofski vrt ali rozarij lahko vstopimo le s ključem filozofije in to samo sredi belega dne, ko sonce duha osvetljuje celoten vrt in ga lahko vidimo v njegovi veličastni lepoti. Temu ključu alkimisti rečejo enostavno "Kamen", pri čemer mislijo na filozofski kamen, kamen modrosti. Brez njega ne požene nobena vejica v rozariju, noben popek ne nabrekne, nobena vrtnica se ne zbudi in požene liste. Ko se zlati dih modrosti razširi skozi vrt, se vse prebudi in požene.

Resnični filozof bo brez težav odprl vrata vrta in vstopil. Na samem vhodu bo zagledal Venero in njenega ljubljenelega Adonisa, čigar kri je belo vrtnico obarvala v škrlatno.

Vrtnica je za Venero sveta rastlina zaradi njene lepote, s katero presega vse rože in zaradi njenega vonja, ki presega vse dišave. Tako kot vrtnica razširja okoli sebe čudovit vonj, tako tudi duša filozofa razširja okoli sebe vonj vrline.

Za vstop v rozarij je potrebno čisto in pogumno srce, ljubezen do ljudi in do modrosti, ter pripravljenost na trdno delo v njem, na delo negovanja vrline.

Za skromne in plemenite duše so vrata rozarija vedno odprta.

ZGODBA O POLŽU

Nekega hladnega ledenega jutra zakasnele pomladi se je majhen polž začel vzpenjati po višnjevem drevesu.

Vrabci na sosednjem drevesu so se silno zabavali ob pogledu nanj in se mu posmehovali.

Eden med njimi ni več zdržal, odletel je k njemu in ga vprašal: "Hej, kaj ti ne vidiš, da na tem drevesu ni višenj?"

Ne da bi prekinil svojo pot je mali polž odgovoril: "Bodo, ko pridem na cilj."

JORGE ÁNGEL LIVRAGA: SKRIVNOSTNA UMETNOST ZMAGE

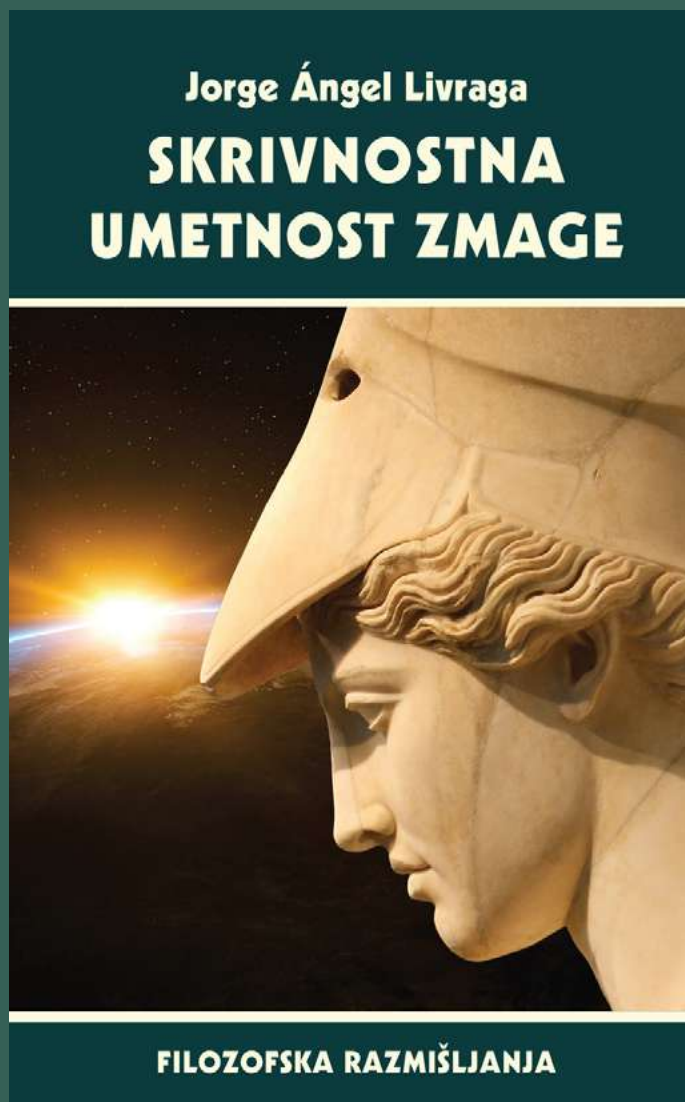
"Biti vzravnán kakor kopje, ki kljubuje vetru in megli, onkraj znanega in neznanega – v tem je bit filozofa. Filozof je tisti, ki je zaljubljen v Resnico, zaljubljen v Modrost, tisti, ki vse podredi iskanju te Modrosti. Tak zaljubljenec morda ni bitje s popolno inteligenco, vendar je odločen, da bo prispel do zastavljenega cilja. V sebi nosi plemenitost in z vsemi močmi poskuša doseči to, kar sluti v daljavi."

Če nekoga danes označimo kot filozofa, se lahko o tem pojavijo različne in celo nasprotujoče si razlage – od tega, da je filozof nekdo, ki živi le za to, da bi premleval o zapletenih stvareh brez večje praktične vrednosti, do tega, da je to nekdo, ki študira ali poučuje filozofijo, ali pa nekdo, ki samo zapisuje ali parafrazira besede, ki bodo pritegnile pozornost, ne da bi bile dejansko koristne za družbo.

Toda v klasičnem in renesančnem svetu je bil pogled na filozofa drugačen, saj je bil to nekdo, ki je imel znanje, vendar tudi globino idej in odprtost za vse, kar bi lahko obogatilo njegovega duha.

Filozof je bil nekdo z eklektičnim znanjem, nekdo, ki je zvest sebi in svojim stališčem, svojim idealom, nekdo, ki je moralno trden ter kot tak dober in naraven zgled starodavne Ljubezni do Modrosti, ki je Filozofija.

Ta opredelitev najbolje opisuje prof. Jorgeja Ángela Livraga, ki je bil filozof, velik poznavalec zgodovine, psihologije, človeških mentalitet, umetnosti, znanosti in religij; neutrudljiv raziskovalec; nekdo, ki je bil zmožen razumeti in poleg tega tudi učiti; nekdo, ki se je bil zmožen postopoma spreminjati in hkrati kot nenehen vzor navdihovati svoje učence.

NAROČI KNJIGO NA NAŠI SPLETNI STRANI

**KO NASTOPI POMLAD,
SE NIČ VEČ NE ZDI NEMOGOČE,**

B. MONTGOMERY

www.akropola.org